
In de vorige editie van OJ Actueel bespraken we de uitgangspunten van de ouderschapstheorie van Alice van der Pas: "Ouders doen altijd hun best, ouderschap maakt kwetsbaar en ouders zijn eindverantwoordelijk". Hoe doe je dat in de dagelijkse praktijk van onderwijs en jeugdhulp? Hoe geef je vorm aan deze uitgangspunten? Deze keer gaan we in op het "bufferdenken" waarin voor professionals handvatten zitten om met ouders op een adequate manier samen te werken aan het welzijn van kinderen.

DRIELUIK 'OUDERS' DEEL 2: DE VIER BUFFERS VAN OUDERSCHAP

Ouders hebben altijd gelijk

Mark Weghorst

Ouders hebben in het overleg over hun kinderen een bijzondere positie: zij zijn de enigen aan tafel die niet kunnen weglopen bij het gespreksonderwerp, maar levenslang betrokken zullen blijven. Alle professionals zijn passanten in het leven van het kind. Het bewustzijn van deze verschillende posities in het samenwerken met ouders kan helpen om problemen te voorkomen. Ook nemen ouders in gesprekken over hun kinderen altijd de ervaringen mee vanuit eerdere gesprekken. Er bestaat geen "nieuw begin" voor ouders. Voor professionals betekent dit dat ze rekening te houden hebben met deze geschiedenis van ouders.

Vier buffers

De ervaring leert dat ouders best willen vertellen hoe het eerder ging en wat ze daarvan meenemen in dit gesprek. Het vergt vaardigheid om echt een werkrelatie met ouders op

te kunnen bouwen. Alice van der Pas introduceerde de term buffers. Ze bedoelt hiermee de manier waarop een ouder in staat is om met omgevingsfactoren om te gaan. Ouders die het goed weten te redden blijken over effectieve buffers te beschikken. Buffers beschermen de ouder in het ouderschap. Alice van der Pas onderscheidt er vier:

Solidariteit

De eerste is de solidaire gemeenschap: ouders hebben het nodig

dat hun omgeving oog heeft voor de kwetsbaarheid en complexiteit van het ouderschap en uitgaat van de goede intenties van ouders. In onderwijs en zorg kun je een belangrijke rol spelen in die solidaire gemeenschap, maar die positie ook eenvoudig verspelen. De grens tussen ondersteuning en bemoeizucht is dun en is voor elke situatie anders. Het vergt sensitiviteit bij professionals om dit te hanteren.

Sociaal netwerk

De tweede buffer gaat over een goede taakverdeling. Een goede taakverdeling in huis, maar zeker ook met instellingen en voorzieningen buitenshuis (onderwijs, zorg, kinderopvang) zorgt dat ouders er niet alleen voor staan. Daarnaast is een sociaal netwerk voor ouders essentieel. Hier vinden ze ondersteuning, de mogelijkheid om te kunnen sparren over hun ouderschap, maar ook de mogelijkheid om af en toe even tijd voor zichzelf te organiseren. Bij de buffer van een goede

Ouders hebben altijd gelijk - deel 3

Dit is het tweede van drie artikelen over ouderschap. Het derde artikel zal gaan over de manier waarop organisaties zich kunnen richten op ouders en hoe ze in hun handelen rekening kunnen houden met de aannames van de ouderschapstheorie.

Ouders & Onderwijs

Bij Ouders & Onderwijs merkt men aan de telefoon hoe belangrijk het is voor ouders dat ze zich gesteund voelen. Het informatiepunt beantwoordt dagelijks vragen van ouders over het onderwijs. Een groot deel daarvan gaat over de afstemming tussen onderwijs en zorg. De communicatie met school, de kwetsbare relatie met school en de

vraag wie waarvoor verantwoordelijk is zijn terugkerende thema's. Ouders ervaren niet altijd steun van professionals.

Tempo

Met name als er vragen zijn over de ondersteuning van hun kinderen gaat het eenvoudig mis tussen ouders en professionals. De opmerkingen van

ouders gaan dan bijvoorbeeld over de ruimte die er is om echt over keuzes ten aanzien van hun kind na te mogen denken. Anderzijds komen er ook vragen over de lange termijnen die ze ervaren om aan ondersteuningsvragen tegemoet te komen. De afstemming op het tempo van (zo veel verschillende) ouders gaat niet altijd vanzelf.

taakverdeling past bijvoorbeeld ook de discussie hoe professionals zorgen voor de financiële verantwoording van afstemming tussen onderwijs en zorg.

Weerstandsreactie

De derde buffer gaat over de metapositie. Het is belangrijk dat ouders in staat zijn om eerlijk en actief te kunnen reflecteren op hun eigen handelen. Wanneer ouders in staat zijn om 'boven de situatie te hangen' krijgen zij inzicht in het effect van hun gedrag op hun kind. Dit inzicht heeft de ouder nodig om zijn (opvoed)vaardigheden aan te kunnen passen. Binnen organisaties helpt het goed om "zonder-oordeel"-gesprekken in te voeren om dit te bereiken. Hoe meer ruimte een ouder ervaart om over zijn eigen overwegingen ten aanzien van zijn ouderschap te kunnen praten hoe meer ruimte er is voor ontwikkeling van dat ouderschap. Als de professional teveel voorschrijvend is in hoe het hoort bestaat de kans dat ouders zich in weerstandsreactie terugtrekken, niet meer aanspreekbaar zijn en ontwikkelingskansen als ouder gaan missen.

Het goede doen

Daarmee komen we op de vierde buffer: de 'goede ouder'-ervarin-

gen. Ouders hebben vertrouwen nodig in zichzelf als opvoeder. Het is belangrijk dat ouders het gevoel kennen dat ze invloed hebben op hun kind en dat ze het goed doen. Bij tegenslagen kunnen ze dan terugvallen op ervaringen en waarnemingen dat ze het goed doen als ouder. Het helpt voor ouders als ze bij professionals ook de ervaring opdoen dat ze goede keuzes maken en de goede afwegingen maken.

Toevalligheden

Ouderschap gaat niet zonder fouten te maken, het is een proces waarin ouders steeds weer voor keuzes staan die gevolgen hebben, maar die niet altijd zijn te overzien. Het maakt ouderschap tot een reis waarbij het einddoel nog niet vaststaat en soms afhangt

van toevalligheden. Complimenten op het keuzeproces dat bij ouderschap hoort, kan hierbij behulpzaam zijn. Iedere fase van het ouderschap vraagt een andere invulling. Ouders moeten hier steeds opnieuw vorm aan geven. Denk aan het vader en moeder worden bij een eerste, maar ook een volgend kind, het vader en moeder zijn van een puber en invulling geven aan co-ouderschap in het geval van echtscheiding.

Denken in buffers

Als professional kun je hierin van toegevoegde waarde zijn door structureel in te gaan op het opvoedvertrouwen, de ouderschapsbeleving en het welzijn van ouders. Het denken in buffers kan daarbij behulpzaam zijn. Hoe zijn ouders in staat om buffers te organiseren? Hoe hebben ze die georganiseerd en welke rol speel je als professional in die buffers. Hoe kun je effectief ouders buffers aanreiken en helpen organiseren?

*Mark Weghorst is adviseur jeugdgezondheid, onderwijs, zorg & ouders bij het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (www.ncj.nl) en Ouders & Onderwijs (www.ouders-onderwijs.nl)
mark@markweghorst.com*

OJ Congres 2019

Mark Weghorst is spreker op het Nationaal Congres Onderwijs, Ouders en Jeugdhulp op 3 juni 2019. Mark spreekt op het congres over de gedachtevorming rond ouderschap, opvoederschap, de ouderschapstheorie en de manier waarop professionals aansluiting bij ouders kunnen krijgen.